

G-015029

Seat No. _____

B. A. (Sem. V) Examination**April / May - 2019****BAOOC-504 : Hindi****(Core Elective-1)****(प्रयोजनमूलक हिन्दी)****Time : 3 Hours]****[Total Marks : 70**

- १ प्रयोजनमूलक हिन्दी के स्वरूप को समझाते हुए उसका महत्व बताइए । १४
अथवा
- १ प्रयोजनमूलक हिन्दी की विशेषताओं पर प्रकाश डालिए । १४
- २ राजभाषा की अवधारणा स्पष्ट करते हुए उसके महत्व पर प्रकाश डालिए । १४
अथवा
- २ राजभाषा हिन्दी के कार्यान्वयन की समीक्षा कीजिए । १४
- ३ अनौपचारिक पत्र और औपचारिक पत्रों में अंतर स्पष्ट कीजिए । १४
अथवा
- ३ संक्षेप में लिखिए : १४
(१) संक्षेपण ।
(२) अनुवादक के गुण ।
- ४ निम्नलिखित गुजराती गद्यांश का हिन्दी में अनुवाद कीजिए : १४
“ ‘दीकरा, ચોવીસ કલાક - આખો દિવસ તો હું મારા માટે જ જીવું છું. પણ એ ચોવીસ કલાકમાંથી માત્ર અડધો કલાક શું બીજાઓ માટે ન રાખું ? વેપાર ધંધો તો આખી જિંદગી થવાનો છે ! આપણા નસીબમાંથી કોઈ ચોરી જવાનું નથી ! હવે એક વાર નિયમ બનાવ્યો એટલે બનાવ્યો. આપણા સ્વાર્થ ખાતર એમાં વિલંબ કે બાંધછોડ ન ચાલે ! તને પણ કહું છું કે, ધંધામાં ભલે લાખો રૂપિયા કમાય, પણ ચોવીસ કલાકમાં ચોવીસ મિનિટ તો એવી નક્કી કરી રાખજે કે જે બીજાઓ માટે હોય ! એ ચોવીસ મિનિટને કારણે જ આપણે ચોવીસે કલાક ઊજળા ફરી શકીશું....’
ટપુભાઈ, મારા બાપુજીએ મને વારસામાં તો ઘણું બધું આપ્યું છે, પણ આ જે વાત વારસામાં આપી છે એનું મારે મન મોટું મૂલ્ય છે. અત્યારે પણ હું ટિકિન લઈને ભૂખ્યાંને ભોજન આપવા જ ગયો હતો. મારા બાપુજી રિક્ષામાં જતા હતા, ઈશ્વરકૃપાથી હું કારમાં જાઉં છું. અને એક વાત સાચી કહી દઉં : આ બધું ભૂખ્યાંને ભોજન આપવાનું, વસ્ત્રો આપવાનું, ક્યારેક પૈસા કે બીજી વસ્તુ આપવાનું, એ હું પરલોકનું પુણ્ય કમાવવા નથી કરતો, કે મારા ધંધાના કાળાં-ધોળાં ધોવા નથી કરતો, પણ માત્ર મારા જીવના આનંદ ખાતર કરું છું. એટલે મહેરબાની કરીને મારી આ અંગત ટેવની વાત તમે કોઈને કહેશો નહીં. એને લીધે કીર્તિનો ખોટો ફુગાવો

થાય છે.” એટલામાં અનિલભાઈનાં પત્ની આવી ચડ્યાં. જ્યારે એમણે ચર્ચાની વાત જાણી ત્યારે કહ્યું : ‘ટપુભાઈ, તમે હજુ આમને ઓળખતા નથી, એ પણ મારા સસરાજી જેવા જ છે. નિયમ માટે તો લાખો રૂપિયાનો સોદો પણ જવા દે. એ તો ઠીક છે, પણ અમારા લગ્નની રાતે પણ તે વરાનું જમવાનું માણસો પાસે ઊંચકાવીને જાતે જ વહેંચવા ગયા હતા. એટલું સારું હતું કે એમણે એમના આ નિયમની વાત મને પહેલેથી કહી રાખી હતી; એટલે એ બાબતમાં ગેરસમજ થઈ નહિ. અને ખરું કહું ? શરૂઆતમાં તો મને આ કામમાં કંઈ ખાસ રસ નહોતો. પણ આજે મને પણ એ કામ ગમવા માંડ્યું છે, એટલે ટિકિન ભર્યા વગર મને ચેન પડે જ નહીં.’

૫ વસ્તુનિષ્ઠ પ્રશ્ન : સૂચનાનુસાર કીજિય :

(અ) યોગ્ય શબ્દ યુનકર રિક્ત સ્થાન કી પૂર્તિ કીજિય :

૭

(૧) સંવિધાન કે કિસ પરિચ્છેદ કે અનુસાર સંઘ કી રાજભાષા હિન્દી હૈ ?

(ક) ૩૩૪ (ખ) ૩૪૩ (ગ) ૪૩૩

(૨) માનક હિન્દી કા વિકાસ કિસમેં સે હુઆ હૈ ?

(ક) ઁડીબોલી (ખ) કડીબોલી (ગ) ભોજપુરી

(૩) ફાઇલ પર જો સુઝાવ યા અભ્યુક્તિયાં લિખી જાતી હૈ વહ ક્યા હૈ ?

(ક) આલેખન (ખ) સંક્ષેપણ (ગ) ટિપ્પણ

(૪) અનુસ્મારક કો ક્યા કહા જાતા હૈ ?

(ક) આદેશ (ખ) સ્મરણ (ગ) અધિસૂચના

(૫) પ્રયોજનમૂલક હિન્દી કો અંગ્રેજી મેં ક્યા કહતે હૈ ?

(ક) નેશનલહિન્દી (ખ) ફંક્શનલ હિન્દી (ગ) જનલોકહિન્દી

(૬) અનુવાદ મેં ઁક ભાષા કે પાઠ કા દૂસરી ભાષા મેં ક્યા કિયા જાતા હૈ ?

(ક) પુનઃ કથન (ખ) પાઠ કથન (ગ) સંસ્મરણ પાઠ

(૭) ટિપ્પણી કિસ અંગ્રેજી શબ્દ કા પર્યાય હૈ ?

(ક) Noting (ખ) Drafting (ગ) Triling

(બ) સહી યા ગલત કા યયન કીજિય :

૭

(૧) પ્રયોજનમૂલક હિન્દી અર્જિત ભાષા હૈ ।

(૨) હિન્દી કો રાજભાષા કે રૂપ મેં ૧૪ સિતમ્બર ૧૯૪૯ કે દિન સ્વીકાર કિયા ગયા ।

(૩) ટિપ્પણ કા સમ્બન્ધ સરકારી પત્ર સે હૈ ।

(૪) સંઘ કી રાજભાષા હિન્દી ઔર લિપિ દેવનાગરી હૈ ।

(૫) કિસી પ્રાન્તકી ભાષા યા રાજ્યવિશેષ કી ભાષા કો રાજભાષા કહતે હૈં ।

(૬) અનુવાદ કા કાર્ય વિવેચના હૈ ।

(૭) પ્રારૂપણ કો જ્ઞાપન ભી કહતે હૈં ।